

تاریخ آموزش و پرورش رفسنجان

www.ketab.ir

دکتر علی عبداللہی نیا

سرشناسه : عبداللهی نیا، علی، ۱۳۴۴
 عنوان و نام پدیدآور: تاریخ آموزش و پرورش رفسنجان/علی عبداللهی نیا
 مشخصات نشر: کرمان: مرکز کرمان شناسی، ۱۴۰۰
 مشخصات ظاهری : ۴۸۰ ص
 شابک : ۹۷۸-۶۲۲-۷۰۱۱-۲۸-۹
 وضعیت فهرست نویسی : فیبا
 یادداشت: ناشران مرکز کرمان شناسی با همکاری بنیاد ایران شناسی و همکاری مدیریت آموزش و پرورش شهرستان رفسنجان و نمایندگی آموزش و پرورش شهرمس سرچشمه
 یادداشت : کتابنامه: ص: ۴۷۶- ۴۸۰
 موضوع : آموزش و پرورش - ایران - رفسنجان- تاریخ
 موضوع : Education - Iran - Rafsanjan - History
 شناسه افزوده : مرکز کرمان شناسی
 رده بندی کنگره : LA۱۳۵۴
 رده بندی دیویی : ۳۷۰/۹۵۵۷۲۵۴
 شماره کتابشناسی ملی : ۸۴۶۱۲۷۰۰
 اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

عنوان کتاب: تاریخ آموزش و پرورش رفسنجان

نویسنده: دکتر علی عبداللهی نیا

ناشر: مرکز کرمان شناسی با همکاری بنیاد ایران شناسی و همکاری مدیریت آموزش و پرورش شهرستان رفسنجان و نمایندگی آموزش و پرورش شهرمس سرچشمه و با حمایت روابط عمومی مجتمع مس

سرچشمه رفسنجان

مدیر مسئول: سید محمدعلی گلاب زاده

صفحه آرا و طراح جلد: الهام حسینی رنجبر

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۰۱۱-۲۸-۹

نوبت چاپ: اول- ۱۴۰۰

شماره انتشار: سیصد و بیست و دوم (۳۲۲)

قیمت: ۷۵۰۰۰ تومان

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

حق چاپ برای ناشر و مولف محفوظ است

آدرس: کرمان، خیابان ابن سینا، مرکز کرمان شناسی ۴-۱۵۸۱۹۵۲۶۳۲-۳۴

فهرست

مقدمه ۱۴

پیشگفتار ۱۶

فصل اول / اوضاع جغرافیای ۱۹

(۱) موقعیت ۲۰

(۲) آب و هوا ۲۱

(۳) رودها ۲۲

(۴) کوه‌ها ۲۳

(۵) دشت ۲۴

فصل دوم / اوضاع تاریخی ۲۵

(الف) وجه تسمیه ۲۶

(ب) تاریخ منطقه ۲۸

۱- منطقه از کهن‌ترین ایام تا دوره اسلامی ۲۸

۲- منطقه در دوره اسلامی ۲۹

۳- منطقه در عهد قاجاریه ۳۳

۴- شهر کنونی رفسنجان ۳۴

۵- رفسنجان از کودتای ۱۲۹۹ تا کنون ۳۹

فصل سوم / آموزش سنتی در قبل از مشروطیت ۴۳

(الف) پیشینه فرهنگی ۴۴

(ب) آشنایی با مفاخر و معارف گذشته ۴۵

۱- شیخ محمد غازی ۴۵

۲- شیخ جمال‌الدین احمد، مشهور به ابوالحسین ۴۶

۳- شیخ تاج‌الدین بن شیخ علی ملیح ۴۸

۴- سید قطب‌الدین حسین دیده‌بان ۴۸

۵- سید عبدالله علوی معروف به سید علویه ۴۹

۶- خاندان احمدی ۵۱

۷- خاندان مرعشی رفسنجان ۵۳

- ۸- خاندان احساسی (افصح هجری) ۵۴
- ۹- آخوند ملا محمد علی رفسنجانی ۵۷
- ۱۰- شیخ حسین مدرس رفسنجانی ۵۸
- ۱۱- حاج شیخ محمد حسن تاج آبادی ۵۹
- ج) مؤسسات کهن آموزشی در رفسنجان ۶۰
- ۱- مراکز آموزشی ۶۰
- ۲- مدرسه علمیه تاج آباد ۶۴
- ۳- آموزش سنتی در مکتب خانه ها ۷۲
- ۴- خاطراتی از مکتب خانه های رفسنجان ۷۵

فصل چهارم / مدارس به سبک جدید از آغاز تا کنون ۸۳

- ۱- مدارس جدید در دوره قاجار ۸۴
- ۲- مدارس جدید در دوره پهلوی اول ۸۵
- ۳- مدارس جدید در دوره پهلوی دوم ۹۰
- ۴- مدارس جدید در جمهوری اسلامی ۹۲

فصل پنجم / مدارس به سبک جدید در رفسنجان ۹۵

- ۱- تأسیس مدرسه به سبک جدید در رفسنجان ۹۶
- الف) تأسیس اولین مدرسه در دوره قاجار ۹۶
- ب) مدرسه در دوره رضاشاه پهلوی ۱۱۳
- ج) مدرسه در دوره پهلوی دوم ۱۲۸
- ۱- تأسیس اولین مدرسه دخترانه رفسنجان ۱۳۴
- ۲- دبستان هدایت ۱۴۲
- ۳- سوادآموزی بزرگسالان ۱۴۵
- د) آموزش و پرورش از شعبه معارف تا مدیریت ۱۴۸
- ۱- رؤسای آموزش و پرورش رفسنجان از آغاز تا اکنون ۱۵۸
- ۲- معاونین اداره آموزش و پرورش رفسنجان بعد از انقلاب ۱۷۷
- ۳) تاریخچه ورزش و تربیت بدنی در مدارس ۱۸۲
- الف) تربیت بدنی در آموزشگاه های رفسنجان ۱۸۳
- ب) فعالیت های تربیت بدنی آموزشگاه ها در حال حاضر ۱۸۳
- ج) دانش آموزان مقام آور در سطح ملی آموزشگاه های رفسنجان از سال ۱۳۹۲ تا امروز ۱۸۳

پیشگفتار

عطش سالیان من و

زلالی‌ها

رنج بی‌گلایه تا چشمه رفتن‌ها

9

تشنه بازگشتن‌ها!

شکل‌گیری مدارس به سبک نوین، یکی از دستاوردهای تمدن جدید است که در سایه گسترش ارتباطات و مبادلات فرهنگی از میانه عصر قاجاریه و با افتتاح مدرسه دارالفنون در سال ۱۲۳۰ ش در سرزمین ما رواج یافت. گسترش این‌گونه مدارس در ابتدا روند تدریجی و آرامی داشت؛ اما با وقوع انقلاب مشروطیت در سال ۱۲۸۵ ش شتاب روزافزونی به خود گرفت؛ چنان‌که رفسنجان نیز از پرتو این دگرگونی، بی‌نصیب نماند و در سال ۱۲۸۷ ش اولین مدرسه در این شهر تأسیس شد. از آن زمان تاکنون، یک قرن سپری شده و طی این مدت، ایجاد چنین مدارس در این دیار، پیوسته رو به گسترش بوده است. به طوری که در کمتر از نیم‌قرن، آموزش اکثریت فرزندان شهر و روستاهای اطراف آن را تحت پوشش خود قرار داده است.

امروز آموزش و پرورش رفسنجان متشکل از یک مجموعه بزرگی است که بیش از پنجاه و هشت هزار و نهصد و نود دانش‌آموز، در پانصد و هفتاد و یک مرکز و موسسه آموزشی و با کادری بالغ بر سه‌هزار و نهصد و هفتاد نفر نیروی رسمی و آزاد و بیش از همین رقم افراد بازنشسته را در بر می‌گیرد. توسعه و گسترش این مراکز و هسته‌های آموزشی در طول یک قرن، وامدار رنج‌ها و مارت‌های افراد دلسوز و پرتلاش بسیاری بوده است که به‌سان شمعی پرفروغ در کانون دل خود، شعله کشیده

و وجود خود را سوزانده تا گرمی دهنده و روشنایی بخش دل مشتاقان باشند و فهم و پویایی را به ارمغان آورند.

کلیک مرا، یارای بیان و تصویرگر آن همه رنج‌ها و مرارت‌ها نیست؛ اما در حد توان خود کوشش نموده‌ام تا با تکیه بر اسناد و مدارک و تصاویری چند که از تطاول دست روزگار در امان مانده است و در مراکزی چون سازمان اسناد ملی ایران، سازمان اسناد ملی شعبه جنوب شرق و بایگانی‌های سازمان و اداره آموزش و پرورش و مدارس و خانواده‌های این شهرستان نگهداری می‌شود^۱ و نیز با بهره‌گیری از اندک خاطرات نقش بسته بر لوح و ضمیر ریش سفیدان و پیش‌کسوتان فرهنگی منطقه، روند شکل‌گیری و توسعه مؤسسات آموزشی را طی این یک قرن، بر پاره برگ‌هایی بنگارم تا در وزش نسیم زمان خوانندگان را اندک‌مایه‌ای آگاهی و نشاط بخشد؛ بدان امید که در حد بضاعت ناچیز، دین خود را به فرهنگ و نسل‌های آینده این سرزمین ادا نموده باشم.

در به ثمر نشستن این اثر، بزرگواران بسیاری به خصوص همکاران و پیش‌کسوتان عزیز فرهنگی که با وجود داشتن کهولت سن و کسالت و با صرف و وقت حوصله کم‌نظیر، مزاحمت‌های گاه و بی‌گاه این جانب را تحمل نموده و از هرگونه کمک و راهنمایی در راستای روشن شدن زوایای تاریک تاریخ آموزش و پرورش این منطقه، دریغ نورزیده، مرا یاری‌رسان بوده‌اند؛ عزیزانی که همیشه با چهره‌ای گشاده و دستی سخاوتمند، اگر سند، عکس و مدرکی در زمینه این اثر در گنجینه خود داشته، در اختیارم نهاده‌اند. شمار آن عزیزان همچون لطف و محبتشان بسیار زیاد است که در این جا به دلیل امکان از قلم افتادن نام پرمهرشان، از ذکر اسامی تک‌تک آن‌ها خودداری می‌کنم و چشم امید به دیده عفو و اغماض آنان می‌گشایم و تقدیر و سپاس خود را بدرقه وجود ارزشمندشان می‌نمایم.

۱- در بخش ضمیمه، چندی از اسناد مورد استناد و عکس‌هایی که روشنگر بسیاری از حقایق تاریخی‌اند؛ آورده شده است